Назимко Єгор Сергійович,
перший проректор Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник;

Тіточка Тетяна Ігорівна,
докторантка докторантури Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ЕМПІРИКО-ТЕХНІЧНА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЮВЕНАЛЬНОЇ ВІКТИМНОСТІ

Анотація. В тезах автори розглядають особливості застосування генетико-моделюючого та біографічного методів як основних в межах емпірико-технічної методології дослідження особливостей ювенальної віктимності. Вказується, що в ювенальній віктимології особливого значення набуває генетико-моделюючий метод, котрий має на меті вивчення самої цілісної особистості, що саморозвивається. У зв'язку з цим виникла необхідність пошуку «одиниць» зовсім іншої природи, і було встановлено, що такою є потреба як суперечлива вихідна єдність біологічного і соціального, яка зумовлює існування особистості. Акцентується увага на тому, що саме генетико-моделюючий метод дозволяє виявити у підлітка ті біологічні, психологічні та соціальні особливості, котрі обумовлюють розвиток в ньому віктимних схильностей. В цьому контексті моделювання дозволяє відтворити механізм реагування дитини на зовнішні та внутрішні збудники, котрі дозволяють віднести її до того, чи іншого типу жертви.

Summary. In the theses the authors consider the peculiarities of the application of genetic modeling and biographical methods as the main within the empirical and technical methodology of the study of the peculiarities of juvenile victimhood. It is pointed out that in juvenile victimology the genetic modeling method acquires special significance, which aims to study the most integral, self-developing personality. As a result, there was a need to find "units" of a completely different nature, and it was found that such is the need as a contradictory original unity of biological and social, which determines the existence of the individual. Emphasis is placed on the fact that the genetic modeling method allows to identify in adolescents those biological, psychological and social features that determine the development of victim tendencies in him. In this context, modeling allows to reproduce the mechanism of the child's response to

external and internal pathogens, which allow to attribute it to a particular type of victim.

Ключові слова: ювенальна віктимологія, жертва, неповнолітній, віктимізація, метод, методологія, емпірико-технічна методологія, генетико-моделюючий метод.

Вивчення методологічних засад є невід'ємною частиною будь-якого наукового дослідження. Методологія є каркасом, на якому будується система знання про явища та процеси оточуючого об'єктивного середовища. Не заперечуючи те, що, здебільшого, методологія наукових досліджень є більш-менш статичною та вичерпною сукупністю підходів до процедури отримання знань, необхідно звернути увагу на деяку варіативність, яка залежить від науки та бажаних результатів. В цьому контексті наочним та яскравим прикладом є віктимологія, що обумовлено її тривалою кореляцією з кримінологією. Диференціюються методологічні підходи і всередині самої науки. Наразі мова йде про такий самостійним напрям як ювенальна віктимологія, яка присвячена вивченню причин та умов віктимності неповнолітніх осіб. Одними із основних методів дослідження феномену ювенальної віктимності є генетико-моделюючий та біографічний методи, котрі можна віднести до емпірико-технічної методології кримінологічних досліджень. Логічним висновком є те, що дослідження жертви кримінального правопорушення, не дивлячись на її вік та статеву приналежність, неможливе без урахування біологіко-фізіологічних та психологічних особливостей. В цьому контексті жертва (як, до речі, і кримінальний правопорушник) має розглядатись як цілісна особистість, котра має певний набір рис, достатній для характеристики та встановлення «тригерних» місць.

В цьому контексті особливого значення набуває генетико-моделюючий метод, котрий має на меті вивчення самої цілісної особистості, що саморозвивається. У зв'язку з цим виникла необхідність пошуку «одиниць» зовсім іншої природи, і було встановлено, що такою є потреба як суперечлива вихідна єдність біологічного і соціального, яка зумовлює існування особистості. Принципи побудови методу відбивають природу існування соціального об'єкта вивчення: неможливість отримати остаточні (кінцеві) емпіричні пошуки щодо внутрішнього світу людини (рефлексивний релятивізм). Технологія методу (принцип єдності генетичної й експериментальної ліній розвитку) передбачає проведення дослідження в максимально «природних» умовах існування особистості і створення актуального простору реалізації самою особистістю численних можливостей моделювання власного розвитку й існування. Якщо в процесах навчання конституюючим є експериментально-генетичний метод, в цілому в дослідженні

особистості найбільш адекватним є генетико-моделюючий метод. Генетико-моделюючий метод дозволяє виявляти дійсні психологічні механізми становлення цілісної особистості та її окремих структурно-функціональних одиниць. Використання цього методу дозволяє «впритул» підійти до розуміння таких глобальних питань, як витоки особистості та співвідношення біологічного і соціального в ній [1, с. 10]. Отже, саме цей метод дозволяє виявити у підлітка ті біологічні, психологічні та соціальні особливості, котрі обумовлюють розвиток в ньому віктимних схильностей. В цьому контексті моделювання дозволяє відтворити механізм реагування дитини на зовнішні та внутрішні збудники, котрі дозволяють віднести її до того, чи іншого типу жертви. Історично склалось так, що вчені ще у минулих століттях неодноразово вказували на те, що схильність бути кримінальним правопорушником – це риса людини, котра була сформована під впливом саме генетичних та фізіологічних особливостей. Ми є абсолютними прихильниками тези про те, що і жертвою у більшості випадків (окрім ситуативного фактору та окремих казусів) стає людина, котра через свої фізичні та психічні особливості або «приваблює» злочинця, або формує у нього уявлення про технічну легкість реалізації суспільно небезпечного умислу у її відношенні.

Поряд із генетико-моделюючим знаходиться і біографічний метод. Так, Б.Г. Ананьєв у відомій фундаментальній праці «Людина як предмет пізнання» наголошував на існуванні поряд з онтогенетикою, спрямованою на онтогенез індивіда, генетичної персоналістики. На думку вченого, генетична персоналістика – «теорія і метод біографічного дослідження життєвого шляху людини, основних подій, конфліктів, продуктів і цінностей, що розгортаються протягом життя людини в даних суспільно-історичних умовах» [2, с. 265]. Ми можемо із абсолютною впевненістю стверджувати, що генетична персоналістика (як симбіоз генетико-моделюючого та біографічного методів) – це один із домінуючих напрямків ювенальної віктимології. ***Застосування інструментарію генетичної персоналістики, у т.ч. – генетико-моделюючого методу дозволяє розчленувати дослідження феномену ювенальної віктимності на такі складники як:*** 1) пренатальний онтогенетичний механізм розвитку дитини (вивчення особливостей перебігу вагітності матері в частині наявності/відсутності будь-яких відхилень та ускладнень, котрі могли б вплинути на нормальний фізичний та психічний розвиток плода); 2) встановлення антропологічних особливостей підлітка (у симбіозі з антропологічним методом); 3) ретроспектива розвитку підлітка до першого віктимного епізоду (захворювання, міжособистісні внутрішні (родинні) та зовнішні (оточення) зв'язки, інтелектуальні особливості тощо); 4) вивчення внутрішнього механізму реагування на перший та наступні (якщо такі є) епізоди кримінально протиправної поведінки у

відношенні себе; кореляція соціально-психологічного «діалогу» з кримінальним правопорушником.

Список використаних джерел

1. Максименко С. Д. Основні методи дослідження особистості та категорія нужди. *Проблеми сучасної психології*. 2014. Вип. 23. С. 7–18.

2. Ананьев Б.Г. О проблемах современного человекознания. М., 1977. 380 с.

Нєбитов Андрій Анатолійович,
начальник Головного управління
Національної поліції в Київській області,
доктор юридичних наук, доцент

ДІЯЛЬНІСТЬ ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ В ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Анотація. Здійснено кримінологічну характеристику організованої злочинності на території Київської області за період 2016 – (9 місяців) 2021 років. Висвітлено діяльність органів і підрозділів Головного управління національної поліції в Київській області у протидії організованій злочинності.

Ключові слова: організована злочинність, кримінальне правопорушення, національна поліція, протидія злочинності.

The criminological characteristics of organized crime in the Kyiv region for the period 2016 – (9 months) 2021 years. The activity of bodies and subdivisions of the Main Directorate of the National Police in Kyiv region in combating organized crime is covered.

Keywords: organized crime, criminal offense, national police, crime prevention.

Організована злочинність в Україні – явище досить складне і багатогранне, що має загальні основи, які притаманні організованій злочинності будь-якої країни. Проте, цей вид злочинності безумовно наділений й власними особливостями, які було отримано в результаті історичного розвитку України, особливостями, зумовленими її територіальним положенням на географічній карті світу, ідеологічними та культурними цінностями нашого суспільства. Сьогодні словосполучення «організована злочинність» у повсякчасному застосуванні наповнене надзвичайно широким змістом. У свою чергу, це приводить до того, що прояви організованої злочинності вбачаються в досить широкому колі суспільно небезпечних діянь, частина з яких фактично не відноситься до діяльності саме організованої злочинності. Прагнення науковців і